

ACC. N:R M. 15956: 1-12.

Landskap: Småland Upptecknare: Karl Nilsson, Kalsvik
Härad: Kinnared Berättare: " " "
Socken: Kalsvik Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1959 Född år 1897 i Kalsvik

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-12.

LU F 73

13/10-59

Skriv endast på denna sida.

Den gamla tiden var allt arbete utfördes
Manuellt kläder vävdes i hemmet eller togs
från fåren och beredes till garn linet vävde
på åkern och spans och vävdes i hemmet
likaså all mat som ätgick togs på den
egna gården tjänaren fick en del av sin
lön i natura och kallades persedlar
stälaren fick en stor del av sin lön
i natura vilket kallades stat, Toiparen
arbetade av arendet genom att göra dagsverken
på de större gårdarna skulle varje dagsverkare
som hade dagsverken att göra hålla en dags-
verkskista på gården, i denna kista
skulle finnas, spade, hacka, yxa, såg,
kätting, järnspett, som dagsverkaren fick
taga när han om morgonen fått betä
vilket arbete han skulle utföra för dagen
till denna kista hade dagsverkaren nyckel

och lås denna seden började att avlägga efter
1910 för att för ett tiotal år sedan helt upphört
numera, är stat och dagsverks torpen
bortskaffade och torpen ödelagda och
planterade med skog, som folket i en fram-
tid får ångra, Det klagades nog ibland men
som regel var folket nöjda när året gått
var arendet betalat skatten var ej att
räkna med det var endast mantalet
50 öre för man och 25 öre för kvinna alla
fingo tillräckligt med kläder och mat
trots att många barn fannos i hemmen,
När barnen blevo vuxna började de att
arbeta på gården annars togo de arbete på
andra gårdar, Liptas vuxna togo de an-
arendet på ett torp det kostade ej mycket
pånger det var tillt bo samt i början en
ko och får samt gris därefter utökades

djurens genom pålägg, redskapen tillverkades
hemma, Alla myrvar och mader släddes som
fanns något gräs att hämta på vintern
fingo djuren äta det dåliga och näringsfattiga
höet men de levde av det boro magra när
våren kom, Men toga sig fort när de kom-
mo ut på betet. Nöjjes livet på den tiden
kastade ej heller mycket någon lördags eller
söndagskväll var det dans på någon lög
och då togs det upp spelpänger den som hade
lade i hatten, men var det så att det saknades
för någon var det ingen som sade något för
det, På kommer bättre tider bettanden i
skåne lockar och de yngre reser dit men när
det arbetet är slut äro de åter i sitt hem
med andra sysslor som de ulla i hemmet
På 1920 talet börjar samtliga att friköpa
torpen och får egnahems lån som underlättar

Köp hemmen förbättras men arbets tillfålena
blir ändå bättre borta, Så reser söner
och döttrar från hemmet för att laga arbete
på annat håll och till sist står det gamla
torpet öde.

Beskattningen har gjort mycket för att få
bort dem från hemmet i många fall har
de fått så mycket att de ansatt det ej lönande
för barnen att överlägga det.

Torpen avser jag 1940 till nuvarande tid.

På 1890 började man med jordbruks föredrag
Råsja Peterson i Uglehult som genom
hushållnings sällskapet reste omkring
och höll jordbruksföredrag om ullaodning
göddling, Harvid konstgödsel började
att användas i större utsträckning förut
var det endast kreatursgödsel som kom
till användning, Torvströ började att

användas som strömedel under kreaturen
föret hackade man granris och strödde
under dem, jorden började man att läck-
dika och myrarna började man att odla
vilka i många år buro bra gröda med litet
gödsell.

Staden och de uppväxande stätionsam-
hällena har inverkat så att det gått lättare
att sälja produkter till dessa och bonden fick
kontanta pengar

Maten i ett bondehem under 1800 talet och
början av 1900 talet bestod huvud sakligen
Bröd, gröt, potatis fisk ärtor bönor särskilt
bondbönor som koktes tillsammans
med potatis och sänder mosades och kallades
bönegröt (mjölk sill.) (Meduurst, paris korv,
prinskorv saknades helt utom vid särskilt
högtidliga tillfällen, det tillhörde kalaren

och någon gång vid de större helgerna om
någon varit i staden.

omkring 1940-talet började man mera att
övergå till köpta matvaror av alla slag för
att numera köpa nästan allt ja till och
med bröd. Till julen 1958 slaktades det
några styck grisar hemma på gårdarna men
ej som föret då varje lags och gård hade jul-
gris. Tomliga tager tillbaka från slakteriet
vad de behöver i den vägen.

Sydfrukter såsom apelsiner, bananer
trubar vara så gott som okända på landet
under 1800-talet, numera finnes de i varje
lantafår.

Den största framgång landsbygden fått
var 1920 då den elektriska kraften kom
till landsbygden då började bönderna
skaffa sig tröskor kvarnar sågar, föret

fanns någon ställetmaskin hos någon bonde
men när bara en hade börjat följde de andra
efter. De äldsta bönderna höll vid det gamla
och spjånade emot.

1918 började stensjättar (stenkraner) att kom-
ma i bruk varvid massor av sten bröts
på åkrarna vägar byggdes också med jätternas
hjälp. Några årtionden efter kommer sten-
vagnar och traktorer

Den första handelsboden kom till Kalvsbik
omkring 1860 den börjades av en slaktare
som körde till Växjö med slakt, När han
körde från staden hade han varor med sig
hem. Dicksen var en gammal sekretär
(Snedklaf) i des läder hade han en del
varor. i affären fanns Rakrock, Kaffe Tobak
sill. Ljus och Karameller tillberedde han
själv, Vägen var en skåla väg. De som

komma för att handla måste medtaga något
att laga varorna i pepper saknades och om
det fanns var det dyrt. Därför hade man med
sig Handduk, Chalett eller, ark, eller flaska
att laga den vara som passade.

Stadsbefolkningen i slutet av 1800 och början
av 1900 hade ej något vidare umgänge med
varandra Det har blivit först på bilarnas
tid när stadsborna lättare kan komma ut
på landet. Numera har stadsborna sommar
bostad på landet vid någon sjö.

Arlöningar i natura började att uphöra 1920.
då staten betalades med pengar.

Den mjölnare som arbetade sist för
stat och lön var 1925. Han hade tredjedelen
av all tull vid kvarnen. I denna mjölk
fri bostad och bränsle pengar kommer
jag ej riktigt ihåg jag vill minnas att

det var 250 kronor sedan skulle han födra 12
svin för året. 6 på sommaren och 6 på
vintern dessa svin inköptes gemensamt
av kvarnens ägare och mjölnaren fodret
tillsäpades hälften av kvarnens ägare och
hälften av mjölnaren. När svinen såldes
byttes pängerna hälften till kvarnens ägare
och hälften till mjölnaren.

Numera läges ej till utän var och en
betalar med pengar för vad han låter mala
Den del byar förekommer bystämma där
byborna har något gemensamt i de flesta
byarna har bystämmorna förbannat
av den orsak att byborna ej har något gemensamt
eller något att byta sig emellan.
Tre byar har bystämma i Kalvsbitts Halfshaga
roté häres torps roté och Pyrkrotén och i
deras byskrin finnes en del gamla handlingar

och protokoll en by har även en budkarvell
från 1600 talet vilken ännu går omkring
att kalla byborna till stämman första dagen
ärro mansfolket samlade verid stämman
börjar vad som behandlas är bete och betes-
tider, bete som skall bortarrenderas på
allmännningen gårdesgårder synas skog
som försäls på allmännningen skall pänger
na delas osv andra dagen samlas kvinnol-
ken hos äldermannen och får del av kala-
sett.

Tiderna för släpning av kreaturen
beständes även för byalmännningen
ett torp som tillhörde byalmännningen
och kallades oxbacken där skulle torpa-
ken hålla gårdesgård kring almänning-
en som kallades älvehult samt se
efter djuren under sommaren i gen-

gäld skulle han ha torpet och backen för
detta arbete torpet föde två kor ved fick
han hämta i skogen samt fiska i
sjön.

Den dag som djuren släptes vilket brukade
vara den 1 juni skulle han den dagen
hava hemma hos sig en kanna brännvin
samt braxen eller annan kokt fisk
De som sedan släpte djur på allmänning-
en därav blevo trakterade.

Tjurförening bildades 1930 men har
numera ersäts av seminarieringen
Numera betas ej dessa stora områden
träs att betet är bra och gränisar till
två sjöar orsaken därtill är att det blir
för dyrt att hålla stängdell kring dessa
vidder

På senare delen av 1800 talet började

oxarna att försvarna och med dem de gem-
la jordbruksredskapen, oxarna började
att ersättas av hästar och med dem nyare
och modernare redskap hästarna sparade
även tid genom att de gingo fortare än
oxarna samt kunde användas att
draga slättermaskin. Hästräffa
Repsning av potatis gick ej bättre med
oxar de trampade ner blårten. Därför
fick man göra det med hacka men när
hästen började att användas i jordbruket
fick den dra äret i potatis landet.